

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN ZAMAN YÖNETİMİ BİLİNCİ VE EĞİLİMLERİ (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Yrd. Doç. Dr. Hasan Latif
Yrd. Doç. Dr. Fatma Fidan
Yrd. Doç. Dr. Gazi Uçkun
Sakarya Üniv. İkt. ve İd. Bilim. Fak.

ÖZET

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN ZAMAN YÖNETİMİ BİLİNCİ VE EĞİLİMLERİ (Sakarya Üniversitesi Örneği)

Zaman bugün insan deneyimlerinden soyutlanmış ve bir sayıya indirgenmiş, adeta iki tren istasyonu arasındaki yolculuğa benzemiştir. Trenin rayları aşındırmasına benzer olarak, zaman da hızla tüketilmektedir. Zaman çizgisi üzerindeki yolculuk aylar, haftalar, günler, saatler ve dakikalara bölünmüş gibidir. İstenen ise, belirli bir süre içinde belirli bir miktarı ele geçirmektir.

Yeni bir zaman anlayışına gereksinim vardır. Zamanın doğrusal çizgisi kırılmalıdır. Ardışık etkinliklerle sıkıştırılmış, sürekli bir koşuşturmayı gerektiren tıka basa doldurulmuş zaman anlayışı terkedilmelidir. Tüm etkinlikler haz verir nitelikte olmalıdır. Zamanı bu tür etkinliklerle yaşamak yaşamın kendine özgü ritminin farkedilmesini sağlar. Etkinlikler kendine ait zamanda yapılırken de bu zamanlar birbirinden enerji olarak bir araya gelir. Zaman, gereksinildiğinde bulunacaktır.

Üniversite yılları, zaman yönetimi bilincinin pekiştiği bir dönemdir. Profesyonel yaşamlarına hazırlanan genç insanların, sadece uzmanlık bilgileriyle donatılmaları yeterli değildir. Üst düzeyde uyum yeteneği, zengin genel kültür ve düşünsel yetenekler kazandıran etkinlikler bireysel gelişimi destekleyecektir. Üniversite gençliğinin zaman yönetimi bilinci ve eğilimini ortaya koyan araştırma, yeni bir zaman yönetimi anlayışı çerçevesinde öneriler sunmayı da amaçlamaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Zaman, Zaman Yönetimi, Zaman Yönetimi Bilinci, Üniversite Gençliği

ABSTRACT

TIME MANAGEMENT CONSCIOUSNESS OF THE UNIVERSITY YOUTH AND THEIR TENDENCIES (Example of Sakarya University)

In today's world time has been reduced to a number that is abstracted from human experiences and looks like a journey between two train stations. Like the rails being eroded by the train, time is being exhausted rapidly. The journey on the way of time looks like divided into months, weeks, days, hours and minutes. The only thing that is desired is to acquire a part of it for a while.

There is need to a new insight for time. The straight line of time must be broken. The insight of time which is compressed with consecutive activities, must be renounced. All activities must be in a character of giving pleasure. Living the time with such activities helps to realize its rhythm and helps to enjoy it. While the activities are being performed in their own time, they get together by taking energy from each other. Time will be found when there is a need for it.

University years are a term of increasing consciousness of managing time. It's not enough to give specialised education to young people who are preparing to their professional lives. High sociality, rich culture and the activities enhancing intellectual abilities will support the personal/self development. The research, exposes consciousness of the university youth and their tendencies and also has a goal of introducing suggestions to time management in a new insight.

KEY WORDS: Time, Time Management, Time Management Consciousness, University Youth

GİRİŞ

Çok süratli değişen bir dünyada yaşıyoruz. Herşey çok kısa sürelerde değişebiliyor ya da değişmek zorunda kalıyor. Yeni koşullara uyum ise adeta yaşamsal bir sorun gibi tüm insanların önüne çıkıyor. Bu sürece ayak uydurabilmenin ön koşullarından biri de farklı etkinliklerde bulunabilme, başka bir deyişle zamanı etkin bir biçimde değerlendirebilme becerisidir. Özellikle iş yaşamına yoğun bir hazırlık sürecini ifade eden üniversite dönemi, zaman kullanımını açısından ayrı bir değer taşımaktadır. Üniversite döneminde bulunanların, bireysel ve düşünsel gelişim açısından farklı etkinlikler içerisinde yer almaları önem taşımaktadır. Bu da üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel faaliyetlerle zamanlarını iyi değerlendirmeleri gereğini ortaya koymaktadır. Çünkü, günümüzün iş dünyası sadece uzmanlık bilgisi gerektirmemekte bununla birlikte ileri düzeyde uyum yeteneği, zengin genel kültür ve bireysel gelişimi destekleyen etkinlikleri vazgeçilmez unsurlar haline getirmektedir. Bu nedenle yüksek öğrenim öğrencilerinin söz konusu dönemi ne derece etkin geçirdikleri farklı açılardan değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur.

Bugün üniversitelerin de çağcıl ders programı ve içerikleriyle, yöntem ve araçlarıyla öğrenim gören, araştırma yapabilme becerisi yüksek, sorgulayıcı ve üretim yeteneğini geliştirme isteğine sahip gençlerin yetiştirilmesi yönünde sorumlulukları vardır (Morin,1997, Web page). Yüksek öğretim kurumlarının önemli bir sorumluluğu da sosyal, kültürel ve sportif zamanlarını iyi değerlendirmeleri için öğrencilerine fiziksel ve teknik olanakları sunmaktır. İleri düzeyde uyum, zengin genel kültür ve sporu günlük yaşantısının vazgeçilmez unsurları haline getirmiş, uluslararası rekabete açık bir üniversite gençliği yetiştirilmelidir.

Sakarya Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan araştırma, onların zamanlarını yönetme becerileri, eğilimleri ve hatta sosyallik düzeyleri hakkında önemli bulguları ortaya koyacaktır. Amacımız üniversite gençliğinin faaliyetlerini daha nitelikli bir hale dönüştürmek için öneriler sunmaktır.

1. ZAMAN KAVRAMI VE NİTELİKLİ ZAMAN

Zaman; yaşamın kendisidir, geri döndürülemez ve yerini hiçbir şey tutamaz (Eilon, 1988, 303). Zamanı kötü kullanmak, yaşamı harcamaktır. Ama iyi kullanmak da yaşamı iyi yaşamak ve iyi sonuçlar almak demektir. Peter F. Drucker'e göre " zaman en az bulunan kaynaktır, eğer o doğru yönetilmiyorsa hiç bir şey yönetilmiş sayılmaz." Zaman insanlığın sahip olduğu kaynaklar arasında değeri en az anlaşılanı ve en kötü kullanılanıdır (Mackenzie, 1985, 14). .. Slogan niteliği taşıyan bu tanımlamalara katılmamak mümkün değildir. Fakat zamanın bu klasikleşmiş sloganlarının ardından, farklı türden etkinliklerin mekanik bir süreç içinde kısa sürede yapılması önerilir. Zamanın özü yalın bir niceliğe, saniyeler, dakikalar, saatler ve yıllardan oluşan sayısal bir ölçü birimine indirgenir ve böylece nitelikleri kaybolur.

Zaman geçmişi geleceğe bağlayan düz bir çizgi olarak algılanmasından beri zamanla ilgili birçok deneyimi açıklamak zorlaşmış, zamanın ince nüansları keşfedilememiş ve insanlar da kendi iç ritmlerine göre hareket etme olanağını yakalayamamışlardır.

.. Doğada uzun yürüyüşlere çıkmayı seven biri, bir süre sonra kendisini planlar, programlar, randevular ve prosedürlerden koptuğunu hissetmeye başlar. Kültürünün bürokratik, önceden düzenlenmiş zaman çizgisinin kendi içindeki yaşam ritmiyle çok az ilgisi

olduğunun farkına varır. İçinde yaşadığı dünya, zaman çizgisini ardışık parçalar halinde böler. Hızlı akan bir nehri seyrederken, rüzgarın ağaçlarda yarattığı sesi dinlerken ya da sadece böcekleri yakalamaya çalışan bir kurbağaya bakarken, kol saatinde düzenli olarak ilerlediğini farketmediği zamanla kesinlikle ilişkisi olmayan bir zamanın ritmlerine girdiğini hisseder (Briggs ve Peat, 1999, 161)...

1980 sonrası bozulmaya yüz tutan liberal ideoloji yaşadığımız toplumda bizi zamanın daha derin anlamından ve yaşamın kendi ritmine olan bağlarımızdan koparmıştır. Zaman para haline gelmiştir; para ise, sayılar demektir. İnsanlar pişmanlık veren işlerle uğraşmak, kötü kaliteli iş ve sonuçlarıyla, sorun ve krizlerle boğuşmak zorunda kalarak yaşamlarını devam ettirmişlerdir.

Zaman kullanımının önemli bir bölümü karar vermekle ilgilidir. Neler yapılacak ve neler yapılmayacak, hangileri önce yapılacak, hangileri ertelenecek.. Zamanın değerlendirilmesine ilişkin kararı doğru vermek, herhangi bir işi verimli yapmaktan önemlidir (Ellwood, 2002, Web page). Bununla birlikte, yapılan işlere veya etkinliklere entellektüel boyutu sokmak, etkinlikleri az çaba ile zevkle ve sabırla yapmak da çok önemlidir (Shenk, 1997, 35). Bu da etkin zaman yönetimi bilinci ve çabasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaşamın belirli alanlarında zamanı farklı etkinliklerle değerlendirmek bütünsel yaşam açısından önem taşımaktadır. Genel olarak bakıldığında yaşam yedi yaşamsal öneme sahip alandan oluşturulabilir: Sağlık, aile, finansal, entellektüel, sosyal, profesyonel ve tinsel.. Tabii ki amaç her alana hergün zorunlu olarak eşit zaman ayırmak değil, uzun solukta her alana yeteri ölçüde niteliksel ve niceliksel olarak zaman

harcamaktır. Eğer biri diğerinden daha fazla dikkate alınmış olursa, muhtemelen bireysel başarı olumsuz yönde etkilenecektir. Örneğin sağlığa ve aile yaşamına ayrılmayan zaman sosyal yaşamı zora sokabilir, yetersiz maddi koşullar ise, entellektüel alanı zayıflatır (Wetmore, Web page, 2003).

.. *Bir projede belirli sorumlulukları taşıyan öğrenci, proje yöneticisi öğretim elemanına "iyi bir günümde değilim, bu sabah görüşmelere katılmayacağım" der. Proje yöneticisi onu anlayışla karşılar ve kendisinin görüşme yapmaya uygun durumda olmadığını söylediğinde bunun doğru olduğunu ve aksi takdirde işlerin daha kötüye gidebileceğini anlar. Bu yüzden öğrenci zamanın niteliği açısından içindeki hislere güvenir ve işleri berbat etmektense eve gitmenin çok daha iyi olacağına inanır* ¹...

Zamanın doğrusal çizgisini kıran, çok boyutlu esnek ve yaratıcı zamanı ön plana çıkaran bir anlayışa ihtiyaç bulunmaktadır (Briggs ve Peat, 1999, 172). Günümüzde üniversite öğrenimini sürdüren genç insanlar için zaman kullanımı, üzerinde durulmamış ve ihmal edilmiş çok önemli bir konudur. Çünkü dönem itibarıyla incelendiğinde, gelecekteki etkinlikler (özellikle çalışma yaşamı) için kapsamlı ve sistematik hazırlığın yapıldığı bir evreyi yansıtmaktadır. Bireyler açısından üniversite yılları için aynı veya benzer bakış açıları söz konusudur (Scoott, 1995, 10). Üniversite süreci, özellikle çalışma hayatına hazırlığın çok boyutlu olarak gerçekleştirildiği bir dönem olarak kabul edilmektedir. Kişisel gelişimin, analitik olduğu kadar sistemsel olan düşünce yeteneğinin geliştirildiği, diğer yandan sosyalleşmenin olgunlaştığı (Rosnay; 2000, Web page) ve bilgi birikiminin oluşturulduğu önemli bir

¹ Briggs ve Peat a.g.e s.169' dan uyarılama

dönemdir. Tüm bunların olumlu yönde belirginlik kazanması, üniversite eğitimi süresince zamanın nasıl kullanıldığına ve bu dönemde gerçekleştirilen etkinliklerin nicelik ve nitelik açısından dağılımına bağlı olmaktadır (Britton ve Denhart, 1991, 409), (Macan ve diğ., 1990, 765).

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin zamanı yönetme eğilimlerini ve becerilerini ortaya koymaktır. Elde edilen sonuçlar sadece zaman değerlendirme yönünden fikir vermeyi değil, öğrencilerin genel alışkanlıklarını da yansıtmayı hedeflemektedir. Ayrıca “öğrenciler okulda ve okul dışında zamanlarını hangi etkinliklerle geçiriyorlar”, “öğrencilerin beklentileri nelerdir”, “öğrencilerin zamanlarını daha nitelikli geçirebilecek beklentileri karşılanıyor mu” sorularına yanıt aranmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE KISITLARI

Araştırma temel olarak Sakarya Üniversitesi öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmanın Sakarya Üniversitesi’ndeki öğrenciler üzerinde yapılmış olması, çıkacak sonuçların üniversite gençliğinin genel eğilimini yansıtıp yansıtamayacağı sorusunu akla getirebilir. Çünkü genel etkinliklerin üniversitenin ve üniversitenin bulunduğu ilin genel özellikleri ile sınırlandırılacağı önemli bir noktadır. Bu noktada eğer Sakarya Üniversitesi’nin ve Sakarya ilinin sunduğu olanaklar bakımından genel ortalamayı yansıttığı kabul edilirse, genel üniversite gençliği üzerinde belirli bir ölçüde de olsa bir fikir verebileceği düşünülebilir.

Araştırmada yanıt verenlerin tamamının gerçekçi yanıtlar verdikleri ve anket yönteminin veri toplamada en uygun araç olduğu varsayılmıştır. Araştırmada olgunlaşma etkisinin sonuçlara etkisi yok

denebilir düzeydedir. Zira etkinliklerin değişim frekansı çok düşüktür.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma tek bir üniversite gençliği üzerinde yapıldığı için örnek olay çalışması niteliğindedir. Araştırmanın temel veri toplama aracı, hazırlanan anket formudur. Anket formu demografik bilgiler yanında zaman yönetim becerilerine ilişkin ve eğilimleri ölçen 31 sorudan oluşmaktadır. Anket formundaki sorular beşli Likert ölçeğinde hazırlanmıştır. Elde edilen veriler de gözlem ve görüşmelerle desteklenerek yorumlanmıştır. Zaman kullanımı konusunda değişik ülkelerde (Fransa, Japonya ve ABD) yapılmış araştırmalar (Chenu, 2003, 21-31), (Suzuki, 2003, 53-58), (Robinson, 2003, 41-52) vardır. Esas olarak bu araştırmalardan esinlenilmiştir. Özellikle etkinlik alanlarının belirlenmesinde, Chenu ve Suzuki tarafından zaman kullanımı konusunda yapılan sınıflandırma esin kaynağı olmuştur.

5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Sakarya Üniversitesi’ nin 24.000 dolayında öğrencisi vardır. Araştırma, üniversitenin farklı fakülte ve yüksek okullarında öğrenim gören 803 öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin seçimi tesadüfi örnekleme yoluyla gerçekleştirilmiştir (Kurtuluş, 1983, 113)².

6. BULGULAR VE VERİ ANALİZİ

Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ve eğilimlerinin tespiti amacıyla yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS 10.0 istatistik programında değerlendirilmiş, frekans ve

² Bkz. %95 güven sınırlarında ve varyans 0.21 olduğu, durumda farklı anakütle büyüklükleri için örnek irilikleri tablosu

yüzde değerleri bulunarak, tablolatırılmış ve öğrencilerin demografik özelliklerinin zaman kullanımı açısından bir farklılık arz edip etmediğini belirleyebilmek için ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır.

6.1. Demografik Özellikler

Öğrenciler demografik bakımından şu özellikleri sergilemektedir (Bkz. Tablo

1). Ankete katılanların % 61,5'ini bayan öğrenciler oluştururken, % 38,5'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin geldikleri bölgeler itibariyle dağılım incelendiğinde, tamamına yakınının Marmara bölgesinden olduğu dikkat çekmektedir. (Bkz. Tablo 2

Tablo 1: Cinsiyet İtibariyle Dağılım

Cinsiyet	n	%
Bayan	491	61,5
Bay	308	38,5
Toplam	799	100

Üniversite, öğrencinin geldiği bölge bakımından da bu yönde bir özellik sergilemektedir. Farklı bölgelerden gelen öğrencilerin zaman kullanımı açısından farklılık arz edeceği varsayımı bu yönde bilgilerin elde edilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Ancak analiz için uygun bir dağılıma ulaşamamıştır.

Tablo 2: Gelinen Bölge İtibariyle Dağılım

Bölge	Marmara	Ege	Akdeniz	Karadeniz	Orta Anadolu	Doğu Anadolu	Güney Doğu Anadolu	Toplam
n	692	21	19	26	35	3	2	798
%	86,7	2,6	2,4	3,2	4,3	0,4	0,2	100

Ankete katılan öğrencilerin fakülte ve yüksek okul itibariyle dağılımına bakıldığında % 56,8'inin fakülte,

%43,2'sinin yüksek okul öğrencisi olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 3)

Tablo 3: Fakülte ve Yüksek Okul İtibariyle Dağılım

Okul	n	%
Fakülte	455	56,8
Meslek Yüksek Okulu	346	43,2
Toplam	801	100

Tablo 4: Derslere ilişkin Eğilimler

Etkinlikler	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Derslerimin olmadığı zamanlar okula gitmem	344	42,9	293	36,6	42	5,2	61	7,6	61	7,6
2. Derse geç kalmam, zamanında girerim	255	31,9	321	40,2	99	12,4	84	10,5	40	5,0
3. Derslerimi hiç kaçırmam, devamlı öğrenciyim	265	33,1	236	29,5	111	13,9	127	15,9	61	7,6
4. Dersler bitikten sonrada okulda kalırım, bu nedenle okulda geniş vaktim oluyor	77	9,6	159	19,9	152	19,0	334	41,7	79	9,9
5. Derslerin dışında başka faaliyetlere pek zaman ayıramıyorum	70	8,8	260	32,6	96	12,0	266	33,3	106	13,3
6. Ders aralarını arkadaşlarla sohbet ederek geçiririm	165	20,7	395	49,4	84	10,5	89	11,1	66	8,3
7. Ders aralarını çay-kahve içerek değerlendiririm	167	20,9	235	29,4	101	12,6	216	27,0	78	9,8
8. Ders aldığım ögr. Elemanlarıyla birebir görüşmeyi tercih ediyorum	120	15,0	285	35,6	104	13,0	216	27,0	75	9,4
9. Evde, gün içinde girdiğim dersleri gözden geçiririm.	53	6,6	120	15,0	138	17,3	381	47,7	107	13,4
10. Sınavlara çok önceden hazırlanırım	32	4,0	293	36,6	111	13,9	252	31,5	111	13,9
11. Özellikle sınav zamanı eve ya da yurda gittiğimde kısa bir dinlenmeden sonra yoğun bir şekilde ders çalışırım	58	7,3	330	41,3	149	18,6	173	21,7	89	11,1

1: Tamamen katılıyorum 2:Katılıyorum 3:Kararsızım 4:Katılmıyorum 5:Tamamen Katılmıyorum

Tablo 5: Evde Dersleri gözden geçirme

Cinsiyet	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum	Toplam
Kız	35	78	88	238	50	489
Erkek	18	42	50	141	57	308
Toplam	53	120	138	379	107	797

pearson chi-square: 11,487, df: 4, sig=0,022

6.2. Okulda Geçirilen Zaman ve Derslere İlişkin Eğilimler

Öğrencilerin okuldaki zamanını hangi etkinlik bileşimi ile değerlendirdiğini tespit etmek amacıyla aşağıdaki unsurlara ilişkin bilgi elde edilmiştir. Tablolardan izleneceği üzere bazı sorulara alınan yanıtlar bizi, öğrencilerin zamanı yönetme becerileri, eğilimleri ve bununla birlikte öğrencilerin sosyal beklentilerinin ne ölçüde karşılandığına ilişkin sonuçlara götürmektedir. Sorular; derste geçen, ders dışı okulda geçen ve okul dışında geçen zaman olarak gruplanabilir.

Tablo 4 incelendiğinde; derste ve derse hazırlık için geçirilen zamanın, okulda geçirilen zaman içerisinde önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Diğer yandan, dersleri ile ilgili olan sorumluluklarını yerine getirme konusunda hassas davrandıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak buradaki hassasiyet gün içerisinde dersleri takip etmeyle sınırlı kalmamaktadır. Gün içerisinde takip edilen dersleri eve gidince gözden geçirme düzeyi yetersiz kalmaktadır. Burada dikkat çeken bir diğer konu ise, dersleri gözden geçirme konusunda cinsiyet arasında bir farklılığın bulunduğu (Bkz. Tablo 5).

Tablo 5'den de görüldüğü gibi gibi kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre evde dersleri gözden geçirme etkinliğinde bulunma oranı daha fazladır. Bu da kızların erkeklere göre dersleriyle ilgili olarak daha fazla sorumluluk taşıdıkları ve hassasiyet sergiledikleri görülmektedir.

Bir diğer önemli sonuç da, öğrencilerin sınav zamanı yoğun çalışma programı uyguladıklarıdır. Bu sonuç bir önceki bulguyla paralellik arz etmektedir. Ortaya çıkan eğilim, sadece üniversite öğrencilerinin değil, diğer eğitim düzeylerindeki öğrencilerin de sergiledikleri bir alışkanlık niteliğindedir. Sürekli ve sistemli bir çalışma yerine belirli dönemlerde yoğunlaştırılmış çalışma faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Bu da, etkin zaman kullanma bilincinin ve uygulamasının olmadığını göstermektedir. Korelasyon analizi sonucunda "zamanı planlama eğilimi" ile "sınavlara önceden hazırlanma" eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (pearson correlation: ,223, sig: ,000, n:800). Zaman kullanma açısından planlı olanların, bu eğilimin sonucu olan sınavlara önceden hazırlanma etkinliğini yerine getirdiği görülmektedir. Gün içerisinde ne yapacağını planlayanların derse devam oranının da yüksek olduğu görülmektedir (pearson correlation: ,215, sig: ,000, n:799). Gün içerisinde ne yapacağını önceden planlama ile bireysel çalışma düzeyi arasında bir ilişki tespit edilmiştir (pearson correlation: ,136, sig: ,000, n:800).

Derse devam eden ve derse geç kalmayan öğrencinin gazete okuma oranı da yüksek olarak tespit edilmiştir. Aynı zamanda bu öğrenciler sınavlara önceden hazırlanmakta ve dış görünüşüne de dikkat etmektedirler. Öte yandan bu öğrencilerin öğretim elemanlarıyla görüşme oranının da yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerde derse geç kalmama düzeyi ile bireysel çalışma eğilimi arasında bir ilişki bulunmuştur (pearson correlation: ,, sig: ,000, n:800).

Öğrencilerin ders dışında okulda çok fazla vakit geçirmediği görülmektedir. Burada ortaya çıkan önemli bir sonuç da çoğunluğunun öğretim elemanlarıyla birebir görüşme imkanı bulduğu ve bunu değerlendirdiği yönündedir. Bu da gösteriyor ki, öğrenim sadece ders süreleriyle sınırlı kalmamakta, ders süresi dışında da öğrencilerin bilgilenme ve öğrenme süreçleriyle devam etmekte ve tamlanmaktadır.

6.3. Çalışma Anlayışına İlişkin Eğilimler

Öğrencilerin okuldaki etkinliklerine ilişkin bulguların yanında, çalışma anlayışına ilişkin durumun da tespiti önem taşımaktadır. Çalışma anlayışı ve buna ilişkin eğilimleri, öğrencilerin zaman kullanma bilinci ile ilgili ip uçlarını verecektir.

Tablo 6: Çalışma Anlayışına İlişkin Eğilimler

Etkinlikler	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Gün içerisinde ne yapacağımı önceden planlarım	94	11,7	406	50,7	150	18,7	110	13,7	41	5,1
2. Yalnız çalışmayı tercih ederim	188	23,5	410	51,3	51	6,4	109	13,6	42	5,3
3. Çalışma arkadaşlarım var, hep onlarla çalışırım	35	4,4	167	20,9	110	13,8	307	38,4	179	22,4
4. Kütüphanede çalışmayı tercih ederim	41	5,1	136	17,0	113	14,1	349	43,6	161	20,1

Tablo 6'ya baktığımızda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun gün içerisinde ne yapacağını önceden planladığı görülmektedir. Diğer yandan çalışma anlayışı ile ilgili olarak değerlendirilmesi gereken bir diğer konu da, bireysel çalışmanın mı yoksa grup çalışmasının mı tercih edildiğidir. Tablodan da görüldüğü gibi, bireysel çalışma yönünde bir anlayış ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte kütüphanede çalışma alışkanlığı düşük bir düzeydedir. Öğrencilerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere kütüphane genellikle araştırma yapmak ve doküman sağlama amaçlı olarak kullanılmakta, bir çalışma ortamı olarak

değerlendirilmemektedir. Korelasyon analizi sonucunda gün içinde yapacaklarını planlama ile kütüphanede çalışmayı tercih etme düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (pearson correlation: ,157, sig: ,000, n:800). Yapacağı faaliyetleri planlama düzeyi arttıkça, kütüphanede çalışmayı tercih etme düzeyi de artmaktadır.

Tablo 7: Yalnız Çalışmayı Tercih etme

Cinsiyet	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum	Toplam
Kız	142	240	28	54	26	490
Erkek	46	168	23	55	16	308
Toplam	188	408	51	109	42	798

pearson chi-square: 24,366, df: 4, sig=0,000

Çalışma anlayışı ile ilgili olarak yapılan ki-kare testinde, kız ve erkek öğrenciler arasında fark ortaya çıkmıştır. Bireysel çalışma anlayışının kız öğrencilerde daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca yapılan korelasyon testi sonucunda gün içerisinde ne yapacağını önceden planlama düzeyi ile bireysel çalışmayı tercih etme arasında bir ilişki tespit edilmiştir (pearson correlation: ,136, sig. ,000, n:800). Bireysel çalışmayı tercih edenlerde günlük plan yapma düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Gün içerisinde ne yapacağını planlayanların, derse devam düzeyi (pearson correlation: ,326, sig: ,000, n:800) ve derse geç kalmama düzeyi (pearson correlation: ,215, sig: ,000, n:799). arasında ilişki söz konusudur.

6.4. Sosyal Faaliyetlere İlişkin Eğilimler

Üniversite dönemi sosyal faaliyetlerin en yoğun ve aktif bir biçimde yerine getirildiği bir devre olarak kabul edilmekte veya bu yönde gerçekleşmesi beklenmektedir. Çünkü söz konusu aktiviteler genç bireylerin kişisel gelişimi ve sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır. Tablo 8'de sosyal etkinliklerin gerçekleşme düzeyi verilmiştir.

Tablo 8: Sosyal Faaliyetler

Etkinlikler	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Spor yapmayı isterim ancak yapamıyorum	44	5,5	91	11,4	67	8,4	309	38,7	288	36,0
2. Yörede veya yakın çevrede gezecek çok yer var, fakat değerlendiremiyorum	48	6,0	213	26,7	107	13,4	256	32,1	173	21,7
3. Ara sıra içkili eğlencelere katılırım	77	9,6	145	18,1	54	6,8	221	27,6	303	37,9
4. Sadece hemcinslerimle zaman değerlendiririm	65	8,1	176	22,0	106	13,2	278	34,7	176	22,0
5. Sosyal bir insan olduğumu düşünüyorum ama yeterince sosyal aktivitede bulunamıyorum	243	30,4	308	38,5	95	11,9	70	8,8	83	10,4

Tablodan da görüldüğü gibi öğrencilerin çoğunluğu kendisini sosyal olarak tanımlamalarına rağmen, farklı sosyal aktiviteler içerisinde yeterince yer almamaktadırlar.

bakıldığında, öğrencilerin büyük bir kısmının okuma alışkanlığına sahip olduğu görülmektedir.

6.5. Genel Alışkanlıklar ve Eğilimler

Genç bireylerin genel alışkanlıkları, diğer etkinlikleri yerine getirme düzeyleri üzerinde de etkiye sahiptir. Genel alışkanlık ve eğilimlerin yer aldığı Tablo 9'a

Tablo 9: Genel Eğilimler

Etkinlikler	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Okuma alışkanlığım var	195	24,4	308	38,5	81	10,1	142	17,8	73	9,1
2. Genelde hergün bir gazete okurum	148	18,5	442	55,2	81	10,1	84	10,5	46	5,7
3. Cep telefonumu sık sık kullanıyorum	216	27,2	348	43,8	57	7,2	118	14,8	56	7,0
4. Akşam eve ya da yurda gittiğimde yorgun ve bitkin olduğum için dinlenirim	106	13,3	425	53,1	108	13,5	114	14,3	47	5,9
5. Geç saatlere kadar dışarıda kalırım	31	3,9	188	23,5	72	9,0	225	28,1	285	35,6
6. Çoğunlukla evde yemek yemem, dışarda yerim	49	6,1	121	15,1	91	11,4	361	45,2	177	22,2
7. Hep gece yarısından sonra uyurum	157	19,6	328	41,0	107	13,4	165	20,6	40	5,0
8. Kişisel bakım için oldukça fazla vakit harcarım	205	25,7	376	47,1	93	11,6	79	9,9	46	5,8
9. Hafta sonlarını yore dışında geçiririm	150	18,8	195	24,4	127	15,9	262	32,8	65	8,1

Özellikle günlük gazete okuma konusunda olumlu bir eğilimin varlığı dikkat çekmektedir. Bu noktada öğrenciler, özellikle "internet üzerinden günlük gazetelere göz atıklarını" ifade etmişlerdir. Bu da, kişisel

gelişim ve bilgi edinme sürecini yansıtan üniversite döneminde olması ve gerçekleştirilmesi kesinlikle gereken bir etkinliğin varlığını göstermektedir.

Okuma alışkanlığı ile ilgili olarak yapılan ki-kare testinde kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında bir fark bulunmuştur. Yani, okuma alışkanlığı ile

cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tablo 10'dan da görüldüğü gibi kız öğrencilerinin okuma alışkanlığı daha fazla görünmektedir.

Tablo 10: Okuma Alışkanlığı

Cinsiyet	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum	Toplam
Kız	156	204	31	58	41	490
Erkek	39	102	50	84	32	307
Toplam	195	306	81	142	73	797

Df:4, sig=0,000

Okuma alışkanlığının seviyesi ile geç saatlere kadar dışarıda kalma düzeyi arasında bir ters yönlü ilişki bulunmuştur (pearson correlation: -,218, sig: ,000, n: 799).

Yapılan analizlerin sonucunda da görüldüğü gibi ders çalışma ve derse devam etkinlikleri ile diğer sosyal etkinliklerin birbirinin alternatifi olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Dersle ilgili etkinliklere fazla zaman ayıranların diğer etkinlik düzeyleri yetersiz kalmakta, sosyo-kültürel etkinliklerin düzeyi arttıkça derse ilişkin faaliyetler düşük düzeyde kalmaktadır. Bu da öğrencilerin etkin zaman yönetimi bilincinin oluşmadığı görülmektedir. Zaman kullanımında etkin bir bileşime ulaşamamakta, genellikle tek yönlü etkinlik alanı oluşturulmaktadır. Zaten derse devam eden öğrenciler ağırlıklı olarak “dersler çok yoğun pek zamanım yok” görüşünü yansıtmışlardır.

Öğrencilerin etkinlik alanları açısından değerlendirilmesi iki kutuplu alışkanlık düzeylerinin varlığına işaret etmektedir. Bunlardan birincisi, zamanını ağırlıklı olarak dersler ve derslere ilişkin etkinliklerle, diğer grup ise, dersleri ikinci plana alıp, diğer etkinliklere daha fazla yer verenlerdir. Birinci gruptakilerin zamanını planladığı, sistemli bir çalışma ve yaşama anlayışlarının olduğu görülmektedir. İkinci gruptakilerde ise daha ziyade, planlanmamış etkinliklerle rastlantısal bir yaşam anlayışıyla birlikte, gereken zamanın her zaman

bulunabileceği anlayışının var olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Zaman yönetimi, sadece profesyonel yaşamda profesyonellerin ilgisini çeken bir konu değil, hayatın bütün aşamalarında her bireyin ilgi alanına giren önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, günümüzde ortaya çıkan çoklu uğraşları ve aktiviteleri içinde barındıran ya da barındırması istenen yaşam biçimi bunu gerektirmektedir. Sadece bir alanda yoğunlaşmak, günümüz yaşam biçiminin beklentilerinin gerisinde kalmayı ifade etmektedir. Artık, çok yönlü beceri ve faaliyet alanına sahip bireyler geleceğin kazançlıları ve başarılıları olmaya aday görünmektedir. Bu noktada, özellikle gençlik dönemi etkin zaman kullanımı bilincinin ve alışkanlığının yerleşmesi ve işlerlik kazanması açısından önemli bir dönemdir.

Profesyonel yaşama hazırlık süreci olarak nitelendirdiğimiz üniversite dönemi etkin zaman kullanımı bilincinin oluşmasında ve söz konusu dönemin etkinliğinin artırılmasında büyük önem taşımaktadır. Üniversite döneminin temel etkinlik alanına bakıldığında, öğrenim karşımıza çıkmaktadır. Bu etkinliğin tamamlayıcıları ise sosyo-kültürel, zihinsel ve düşünsel, duygusal ve sezgisel gelişim sürecini ifade eden etkinliklerin tümüdür. Dolayısıyla üniversite

dönemi bütünsel bir gelişim sürecinin oluşumunu hedeflemektedir. Ancak bu hedefin gerçekleşmesinde büyük rol ve sorumluluk alam söz konusu dönemdeki bireylere bırakılmıştır. Çünkü artık neyi, ne zaman ve nasıl yapabileceğini karar vermede ve uygulamada idrak edebilme gücüne sahip oldukları düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara bakıldığında, genç bireylere yüklenen sorumluluğun yeterince yerine getirilmediği görülmektedir. Burada ortaya çıkan sonuç zaman kullanımı bilincinin oluşmadığı yönündedir. Genel durum değerlendirildiğinde, temel etkinlik alanı olan “ders devam” ve “ders çalışma” ile ilgili sorumluluğun yerine getirilmesinde tam sayılabilecek bir sorumluluk bilinci mevcutken diğer alanlarda bazı eksiklikler göze çarpmaktadır. Ders çalışma ve sınavlara hazırlanma açısından durum değerlendirildiğinde, sistemli ve istikrarlı bir çalışma anlayışından ziyade, belirli zamanlarda yoğunlaşan bir çalışma anlayışı ortaya çıkmaktadır. Ders devam ve ders çalışma dışındaki diğer etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde, bilinçli ve programlı bir etkinlik alanının oluşmadığı ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, yaptıkları aktiviteleri kişisel gelişimlerine yatırım olarak değil, zaman geçirme adına gerçekleştirmektedirler.

Ortaya çıkan sonuç değerlendirildiğinde gençlere zaman kullanımı yönünde bilincin kazandırılması gerekmektedir. Özellikle üniversite döneminin gelecekteki yaşamın zeminini oluşturduğu düşünüldüğünde bu konunun önemi daha da artmaktadır. Bu nedenle, nitelikli ve yaratıcı zaman kullanımı bilinci yerleştirilmelidir. Tek bir gün içine daha fazla etkinlik sıkıştırma doğru bir yol değildir. Tam aksine, birçok iş her biri kendine ait bir zaman içinde, eş zamanlı olarak ve bu zamanlar adeta birinin diğerinden güç alarak yapılmalıdır. Bu zenginleştirilmiş geniş zamanı elde etmek

mümkündür. Gene de zamanın tutsaklığından kurtulmak, zamanın niteliklerini yeniden bulmak kolay olmayacaktır. Zira endüstriyel toplumlar ve yıpranmış liberal ideolojiler ve eğitim gibi toplumsal bir kurum bizleri bu tarzda yaşamak için koşullandırmamıştır. Birkaç işe kalkışmak ya da birkaç ilgi alanıyla uğraşmak durumunda olduğumuzda, amatör, dikkatsiz, dağınık olmakla ve bir şeyden diğerine atlamakla suçlanmışızdır.

Zamanı doğrusal çizgisinden kurtarma çabaları, profesyonel yaşama hazırlık süreci olarak nitelendirdiğimiz üniversitelerden itibaren özenle ele alınmalıdır. Zamanın niteliğini artırmak için çaba gösterilmelidir. Şunu da bilmek gerekir ki, zamanın niteliğini artırmanın az veya çok çalışmayla bir ilgisi yoktur. Nitelikli zaman kullanımı da nitelikli insan olma ve kaliteli bir hayata ulaşma yönünde temel faaliyet olacaktır. Eğitim, yeni bir zaman bilinci stratejilerinin ortasında yer almalıdır. Geleneksel zaman bilincinden sıyrılmak ve zamanın niteliğini artırmak için herşeyden önce eğitimin klasik çizgisel zamanını da kırmak gerekir: Farklı zaman yoğunluklarını, soluklanmaları, durgunluk ve yoğun etkinlik dönemlerini hesaba katmaksızın bilgiyi parçalayarak alanlara bölen, konuları birbirinden koparan, dizisel bir düzenle aktaran anlayıştan kurtulmak gerekir. Temel verilerin ve fikir yürütme biçimlerinin öğretilmesi, bilgilerin tümleştirilmesini öne çıkaran yöntemlerle tamamlanmalıdır. Nitelikli zaman kullanımı bilinci; sorumluluk veren, süresi zorunlu olarak sabit olmayan, kaydedilen ilerlemeye, deneyime ve güdülenmeye göre değişen, katalizleyici ve devindirici bir eğitimin ürünü olacaktır.

KAYNAKÇA

- BRIGGS John, F. PEAT David; *Seven life lessons of chaos*, Harper Collins Publishers Inc. 1999, USA
- BRITTON Ailen, DENHART R. B. ; « *Time and Organization* », The Journal of Management, No: 2, 1988, USA, s. 409
- CHENU Alain; *Les Usages du temps en France*, Futuribles-analyse et prospective, Avril 2003-Numero 285, France, s. 21-31
- EILON Samuel ; « *Time Management* » OMEGA International journal of Management Science, 21, No : 3, 1993, USA, s. 303
- ELLWOOD J. Mark; *The Productivity Paradox, How Technology and waste affect the allocation of time*, The Toronto Quality Forum October, 2002, <http://www.getmoredone.com>
- ELLWOOD J. Mark; *Wishing For More Time, "Work Time and Leisure Time"*, International Association of Time Use Research 2002 Conference, <http://www.getmoredone.com>
- KURTULUŞ Kemal, *İşletmelerde Araştırma Yöntembilimi*, İstanbul Üniversitesi No: 3128, 1983, İstanbul
- MACAN T. Hoff, COMILA S. , DİPBOYE R.L. , PHİLLİPS P. A. ; « *College Students Time Management : Correlation With Academic Performance and Stress* », Journal of Educational Psychology, No : 4, 1990, USA, s. 765
- MACKENZIE, R. Alec; *Zaman Tuzağı*, (Çev: Yakut Güneri), İlgı Yayıncılık, 1985, İstanbul
- MORIN Edgar; *Communication au Congrès International "Quelle Université pour demain ? Vers une évolution transdisciplinaire de l'Université "* (Locarno, Suisse, 30 avril - 2 mai 1997) ; texte publié dans *Motivation*, N° 24, Centre International de Recherches et Études Transdisciplinaires, <http://perso.club-internet.fr/nicol/ciret/> - mis à jour le 10 février 1998
- ROBINSON John P.; *La vie quotidienne: une comparaison France/États-Unis*, Futuribles-analyse et prospective, Avril 2003-Numero 285, France, s. 41-52
- ROSNAY Joël de; *Compte rendu des travaux du première séminaire pratique de formation aux nouvelles technologies de l'information et de la communication* 11-12 Avril 2000 Palais Bourbon <http://www.assemblee-nat.fr/dossiers/ntic.asp>
- SCOTT Martin; *Zaman yönetimi*, Rota Yayın Tanıtım, 1995, İstanbul
- SHENK David; *"Life at hyper-speed"*, New York Times, 1997, USA, s.35
- SUZUKİ Hiromasa; *L'emploi du temps au Japon*, Futuribles-analyse et prospective, Avril 2003-Numero 285, France, s. 53-58
- WETMORE E. Donald; *Four time management don'ts for students*, www.balancetime.com/freearticles.htm